

ความสอดคล้องระหว่างอัตลักษณ์ผู้เรียนและผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษา
ตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561 ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษามัธยมศึกษาเชียงใหม่

CONGRUENCE BETWEEN THE STUDENT IDENTITY AND DESIRED
OUTCOMES OF EDUCATION, FOLLOWING THE NATIONAL
EDUCATIONAL STANDARDS (B.E. 2561) OF THE SECONDARY
EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE CHIANG MAI

เฉลิมพล พาตา¹, อภิสิต แก้วฟู²

Chalermpon Pata¹, Aphisit Kaewfoo²

Corresponding Author E-mail: aphisit_kaewfoo@cmu.ac.th

Received: 30 Oct, 2023; Revised: Dec, 2023; Accepted: 26 Dec, 2023

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ความสอดคล้องระหว่างอัตลักษณ์ผู้เรียนและผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561 ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเชียงใหม่ เป็นการวิจัยเอกสาร คณะผู้วิจัยศึกษาประชากรทั้งหมด คือ เอกสารระดับทุติยภูมิของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเชียงใหม่ จำนวน 34 แห่ง เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบวิเคราะห์ความสอดคล้องระหว่างอัตลักษณ์ผู้เรียนและผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561 ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเชียงใหม่ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลเป็นสถิติภาคบรรยาย ได้แก่ การแจกแจงความถี่ การหาค่าร้อยละ ผลการวิจัยพบว่า

1) สถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเชียงใหม่ (ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น) กำหนดอัตลักษณ์ที่มีความสอดคล้องกับผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561 มากที่สุด ได้แก่ ด้านผู้เรียนรู้ (การรู้จักตนเองและผู้อื่น) คิดเป็นร้อยละ 97.05 รองลงมา ได้แก่ ด้านพลเมืองที่เข้มแข็ง (ความเชื่อมั่นในความถูกต้อง) คิดเป็นร้อยละ 91.17 และด้านพลเมืองที่เข้มแข็ง (ความภาคภูมิใจในความเป็นไทย) คิดเป็นร้อยละ 85.29 ตามลำดับ ทั้งนี้ ด้านที่น้อยที่สุด ได้แก่ ด้านผู้สร้างสรรค์นวัตกรรม (การคิดอย่างมีวิจารณญาณและมีความรู้ทางดิจิทัล) คิดเป็นร้อยละ 8.82

2) สถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเชียงใหม่ (ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย) กำหนดอัตลักษณ์ที่มีความสอดคล้องกับผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ.2561 มากที่สุด ได้แก่ ด้านพลเมืองที่เข้มแข็ง (ความเชื่อมั่นในความเท่าเทียมกัน มีจิตอาสา มีจริยธรรม) คิดเป็นร้อยละ 76.47 รองลงมา ได้แก่ ด้านพลเมืองที่เข้มแข็ง (การเป็นพลเมืองที่กระตือรือร้น ร่วมสร้างสังคมที่ยั่งยืน) คิดเป็นร้อยละ 73.52 และด้านผู้เรียนรู้ (การขึ้นนำการเรียนรู้ด้วยตนเอง) คิดเป็นร้อยละ 32.35 ตามลำดับ ทั้งนี้ด้านที่น้อยที่สุด ได้แก่ ด้านผู้สร้างสรรค์นวัตกรรม (มีทักษะการสะท้อนคิด) คิดเป็นร้อยละ 5.88

คำสำคัญ : อัตลักษณ์, ผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษา, มาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561

^{1,2} นักศึกษาลัทธิศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

^{1,2} Student in Master of Education, Program in Educational Administration, Chiang Mai University

Abstract

This research aimed to analyze the congruence between the student identity and desired outcomes of education, following the national educational standards (B.E. 2561) of the Secondary Educational Service Area Office Chiang Mai. The populations used in this study was the secondary source of school's Secondary Educational Service Area Office Chiang Mai; 34 schools. The research tool for collecting data was the analysis of congruence between the student identity and desired outcomes of education, following the national educational standards (B.E. 2561) of the Secondary Educational Service Area Office Chiang Mai. The data were analyzed by descriptive statistics: frequency and percentage. The research results were found as follows :

1. The schools under the Secondary Educational Service Area Office Chiang Mai (Junior Secondary Education) has set the highest alignment with the desired educational outcomes according to the National Educational Standards of 2018 (B.E. 2561) in the aspect of learner person (self-awareness and understanding of others), with a percentage of 97.05, followed by active citizen (confidence in correctness) with a percentage of 91.17 and active citizen (Thai identity) with a percentage of 85.29. The lowest alignment was in the area of innovative co-creator (digital literacy and critical thinking), with a percentage of 8.82.
2. The schools under the Secondary Educational Service Area Office Chiang Mai (Senior Secondary Education) has established the highest alignment with the desired educational outcomes according to the National Educational Standards of 2018 (B.E. 2561) in the area of active citizen (confidence in equality, volunteering spirit, and ethics), with a percentage of 76.47, followed by active citizen (active civic engagement, contributing to a sustainable community) with a percentage of 73.52, and learner person (self-guided learning) with a percentage of 32.35, respectively. The lowest alignment is in the area of innovative co-creator (reflective thinking skills), with a percentage of 5.88.

Keywords : Student Identity, Desired Outcomes, National Educational Standards (B.E. 2561)

บทนำ

การยกระดับการพัฒนาประเทศไทยให้บรรลุตามวิสัยทัศน์ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561 - พ.ศ. 2580) “ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” บนสถานการณ์ที่ต้องเผชิญกับความผันผวน เปราะบาง และเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็ว จึงจำเป็นต้องมีการเตรียมความพร้อมรับมือในทุกสถานการณ์ที่จะเกิดขึ้น ซึ่งยุทธศาสตร์ชาติได้มีการกำหนด 6 ประเด็นยุทธศาสตร์ชาติโดยมีเป้าหมายและประเด็นการพัฒนาที่แตกต่างกันออกไปซึ่ง 1 ใน 6 ประเด็นยุทธศาสตร์ชาติที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา กล่าวคือ ยุทธศาสตร์ชาติด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ ที่มุ่งหมายพัฒนาคนในทุกมิติและในทุกช่วงวัยให้เป็น “คนดี เก่ง และมีคุณภาพ” “โดยคนไทยมีความพร้อมทั้ง กาย ใจ สติปัญญา มีพัฒนาการที่รอบด้านและมีสุขภาวะที่ดีในทุกช่วงวัย มีจิตสาธารณะรับผิดชอบต่อสังคม และผู้อื่น มียัสน์ อดออม โอบอ้อมอารี มีวินัย รักษาศีลธรรม และเป็นพลเมืองดีของชาติ มีหลักคิดที่ถูกต้อง มีทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 มีทักษะสื่อสารภาษาอังกฤษและภาษาที่สาม และอนุรักษ์ภาษาท้องถิ่น มีนิสัย รักการเรียนรู้และการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต สู่การเป็นคนไทยที่มีทักษะสูง เป็นนวัตกรรม นวัตกรรม ผู้ประกอบการ เกษตรกรยุคใหม่และอื่น ๆ โดยมีสัมมาชีฟตามความถนัดของตนเอง” ซึ่งถือได้ว่าเป็นความรู้ ความสามารถ ทักษะ สมรรถนะ คุณลักษณะอันพึงประสงค์อันสำคัญที่คนไทยพึงได้รับการพัฒนา (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. 2561: 7-9)

ทั้งนี้จึงได้มีการจัดทำแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 – 2579 ขึ้นโดยนำยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปีมาใช้เป็นกรอบคิดสำคัญในการจัดทำ มีการวางเป้าหมายไว้ 2 ด้าน ได้แก่ 1) เป้าหมายด้านผู้เรียน (Learner Aspirations) 2) เป้าหมายด้านการจัดการศึกษา (Aspirations) ซึ่งเป้าหมายที่สอดคล้องกับงานวิจัยในนี้ก็จะกล่าวถึงเป้าหมายด้านผู้เรียน (Learner Aspirations) ซึ่งมุ่ง “พัฒนาผู้เรียนทุกคนให้มีคุณลักษณะและทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ ๒๑ (3Rs8Cs)” เพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นพลเมืองดี มีคุณลักษณะ ทักษะและสมรรถนะที่สอดคล้องกับบทบาทของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ และ ยุทธศาสตร์ชาติ ท้นต่อการเปลี่ยนแปลงในทุกสถานการณ์ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. 2560: 79)

อย่างไรก็ตามจากยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561 - พ.ศ. 2580) และแผนการศึกษาแห่งชาติ (พ.ศ. 2560 – 2579) เพื่อสร้างคนไทย 4.0 ที่มีความแตกต่างกันตามบริบทของท้องถิ่น และสถานศึกษาให้สามารถเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศในทุกมิติ จึงกำหนดมาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561 ขึ้นเป็นข้อกำหนดเกี่ยวกับคุณลักษณะ คุณภาพ ที่พึงประสงค์ของคนไทยเพื่อให้สถานศึกษาทุกแห่งยึดเป็นกรอบในการสร้างคนไทย 4.0 ซึ่งเป็นมาตรฐานผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ตามบริบท ระดับ และประเภทการศึกษา โดยสถานศึกษามีอิสระในการกำหนดแนวคิด ปรัชญา และวิสัยทัศน์ของการจัดการศึกษา ให้เป็นอัตลักษณ์สอดคล้องกับบริบท ของสถานศึกษาและตามความถนัดของผู้เรียน ซึ่งจะพัฒนาผู้เรียนเป็นบุคคลที่มีคุณลักษณะ 3 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านผู้เรียนรู้ (Learner Person) เพื่อสร้างงานและคุณภาพชีวิตที่ดี 2) ด้านผู้สร้างสรรค์นวัตกรรม (Innovative Co-creator) เพื่อสังคมที่มั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน 3) ด้านพลเมือง ที่เข้มแข็ง (Active Citizen) เพื่อสันติสุข (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. 2562: 4-9) อนึ่งการประเมินคุณภาพภายนอกรอบที่สี่ (พ.ศ.2559- พ.ศ.2563) สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) ได้ให้ความสำคัญกับอัตลักษณ์ โดยกำหนดตัวบ่งชี้และเกณฑ์การประเมินด้านที่ 6 อัตลักษณ์และเอกลักษณ์ ตัวบ่งชี้ที่ 17 อัตลักษณ์ผู้เรียน (สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน). 2557: 11)

จากที่กล่าวมาข้างต้นจะเห็นได้ว่าประเทศไทยต้องการพัฒนาคนไทยเป็นบุคคลคุณภาพ มีความพร้อมอย่างรอบด้านอันประกอบด้วยความรู้ ทักษะ คุณลักษณะที่ทันต่อการเปลี่ยนแปลงและโลกอนาคต สถานศึกษาถือได้ว่าเป็นแหล่งเรียนรู้ที่สำคัญสำหรับจัดการศึกษาให้กับผู้เรียน อีกทั้งผู้บริหาร ครูและบุคลากรทางการศึกษาจำเป็นอย่างยิ่งในการร่วมกันกำหนดอัตลักษณ์ผู้เรียนให้มีความเหมาะสม สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561 - พ.ศ. 2580) แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.

2560 – 2579 และมาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561 เพื่อผลิตผู้เรียนออกสู่สังคมแสดงออกถึงความเป็นอัตลักษณ์ของตนเอง สร้างสรรค์ผลงานที่มีความโดดเด่นเฉพาะตัว อันเกิดจากความคิดสร้างสรรค์ของผู้เรียนเอง

ดังนั้นอัตลักษณ์ผู้เรียนจึงสำคัญอย่างยิ่งถือได้ว่าเป็นเป็นส่วนหนึ่งในการกำหนดทิศทางของสถานศึกษาที่จะพัฒนาผู้เรียนให้มีความเหมาะสมตามบริบท ระดับ และประเภทการศึกษา ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาความสอดคล้องระหว่างอัตลักษณ์ผู้เรียนและผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาชาติ พ.ศ. 2561 ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเชียงใหม่ โดยวิเคราะห์ความสอดคล้องระหว่างอัตลักษณ์ผู้เรียนและผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาชาติ พ.ศ. 2561 เพื่อสะท้อนให้เห็นการกำหนดอัตลักษณ์ผู้เรียนของแต่ละสถานศึกษาโดยภาพรวมมีความสอดคล้องกับผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาชาติ พ.ศ. 2561 แต่ละด้านมากน้อยเพียงใด

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อวิเคราะห์ความสอดคล้องระหว่างอัตลักษณ์ผู้เรียนและผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561 ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเชียงใหม่

การทบทวนวรรณกรรม

1. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับอัตลักษณ์

1.1 ความหมายของอัตลักษณ์ (Identity)

ชาญณรงค์ พรุ่งโรจน์ (2555: 1) ได้กล่าวถึงความหมายของ อัตลักษณ์ (Identity) สามารถสรุปได้ว่า อัตลักษณ์ หมายถึง ลักษณะเฉพาะของแต่ละบุคคล ซึ่งแบ่งออกได้เป็น 2 ลักษณะ ได้แก่ เชิงรูปธรรม และเชิงนามธรรม ที่เกิดจากการนิยามตัวเองว่าคือใคร มีความเป็นมาอย่างไร แตกต่างจากคนอื่น กลุ่มอื่นหรือสังคมอื่นอย่างไร และใช้อะไรเป็นเครื่องหมายในการแสดงออก

อัตลักษณ์ผู้เรียนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานสัมพันธ์กับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียนที่เป็นผลมาจากการจัดการศึกษาตามปรัชญา ปณิธาน วิสัยทัศน์ พันธกิจ และวัตถุประสงค์ของสถานศึกษา ซึ่งการกำหนดอัตลักษณ์ของสถานศึกษาไม่ควรใช้คำใหญ่มีความหมายกว้าง หรือตีความได้หลายความหมาย ควรเป็นคุณลักษณะเฉพาะและสามารถเก็บข้อมูลได้จริง โดยอัตลักษณ์ของแต่ละสถานศึกษาจะมีเพียงอัตลักษณ์เดียว “1 สถาบัน 1 อัตลักษณ์” สามารถเปลี่ยนแปลงได้ให้เป็นไปตามยุคสมัย กาลเวลา มองอนาคต และเหมาะสมตามบริบท ระดับ และประเภทการศึกษา (ชาญณรงค์ พรุ่งโรจน์. 2555: 1)

1.2 การสร้างอัตลักษณ์ผู้เรียน

จากการศึกษาบทความวิจัยของ ทิพย์สุดา สมณา, มนต์นัทธ มโนการณ และยงยุทธ ยะบุญธง (2560 : 469-470) เรื่อง แนวทางการพัฒนาอัตลักษณ์ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่เขต 1 พบว่า การพัฒนาอัตลักษณ์ของสถานศึกษาประกอบด้วย 4 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การวางแผนการกำหนดอัตลักษณ์ของสถานศึกษา 2) การนำอัตลักษณ์ของสถานศึกษามาปฏิบัติ 3) การนิเทศ กำกับ ติดตาม และประเมินผล 4) การปรับปรุงแก้ไข และการธำรงรักษาอัตลักษณ์

ทั้งนี้ขั้นตอนที่สำคัญและเกี่ยวข้องกับงานวิจัยนี้ กล่าวคือ การวางแผนการกำหนดอัตลักษณ์ของสถานศึกษา โดยนำกระบวนการบริหารด้วยวงจรคุณภาพของเดมมิงมาใช้ในการดำเนินการ มีการวิเคราะห์บริบทสถานศึกษา และเปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเข้ามามีส่วนร่วมในการปฏิบัติงาน

2. มาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ.2561

2.1 ความหมายของมาตรฐานการศึกษาของชาติ

มาตรฐานการศึกษาของชาติ หมายถึง ข้อกำหนดเกี่ยวกับคุณลักษณะ คุณภาพที่พึงประสงค์ของคนไทย เพื่อให้สถานศึกษาทุกแห่งยึดเป็นกรอบสำหรับสร้างคนไทย 4.0 ที่แม้แตกต่างกันตามบริบทของท้องถิ่นและของสถานศึกษา แต่มีจุดหมายรวม คือ “ธำรงความเป็นไทยและแข่งขันได้ในเวทีโลก” สามารถเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศทั้งในมิติ เศรษฐกิจ มิติสังคม และมิติการเมือง ต่อไปได้ (สำนักเลขาธิการสภาการศึกษา. 2561: 1)

2.2 เป้าหมายของมาตรฐานการศึกษาของชาติ

มาตรฐานการศึกษาของชาติ มีจุดมุ่งหมายเพื่อให้สถานศึกษาทุกแห่ง ยึดเป็นแนวทางสำหรับการพัฒนา ผู้เรียนไปสู่ผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษา และให้หน่วยงานต้นสังกัดใช้เป็นเป้าหมายในการจัดการศึกษา โดยการกำหนด ผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของผู้เรียนที่เหมาะสมตามช่วงวัย ในแต่ละระดับ และประเภทการศึกษา และใช้เป็นเป้าหมายในการ สนับสนุนสถานศึกษาให้สามารถดำเนินการต่างๆ ได้อย่างสะดวกเพื่อให้เกิดผลลัพธ์ดังกล่าว โดยจัดทำเป็นแนวทางในการจัด การศึกษาและมาตรฐานการศึกษาขั้นต่ำที่จำเป็นของแต่ละระดับและประเภทการศึกษาเพื่อให้เกิดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ขึ้นกับผู้เรียน (สำนักเลขาธิการสภาการศึกษา. 2561: 2-3)

2.3 ผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษา

สำหรับการวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยศึกษาผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น และ ระดับมัธยมศึกษาตอนปลายโดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้ (สำนักเลขาธิการสภาการศึกษา. 2561: 9)

คุณลักษณะ	ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น	ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย
ผู้เรียนรู้ (Learner Person) เพื่อสร้างงานและคุณภาพชีวิตที่ดี	รู้จักตนเองและผู้อื่น มีเป้าหมาย และทักษะการเรียนรู้ บริหาร จัดการตนเองเป็น มีทักษะชีวิต มีความรู้ ความรอบรู้ และสมรรถนะ ที่จำเป็นต่อการสร้างสุขภาวะ การศึกษาต่อ หรือการทำงานที่ เหมาะสมกับช่วงวัย	ชี้นำการเรียนรู้ด้วยตนเอง มีทักษะ การเรียนรู้ตลอดชีวิต รู้ทันการ เปลี่ยนแปลง ปรับตัวในโลกยุค ดิจิทัลได้ มีทักษะชีวิต พินิจา ุปรสรรคได้ มีความรู้ ความรอบรู้ ด้านต่าง ๆ และสามารถนำไป ประยุกต์ใช้ในการพัฒนาสุขภาวะ การศึกษา/ การทำงาน/อาชีพ เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของตน
ผู้ร่วมสร้างสรรค์ นวัตกรรม (Innovative Co-creator) เพื่อสังคมที่มั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน	มีทักษะการทำงานร่วมกัน ทักษะ การสื่อสาร มีความรอบรู้ทางข้อมูล สารสนเทศ และทางดิจิทัลเพื่อ แก้ปัญหา มีการคิดอย่างมี วิจัยรณญาณ มีความคิดสร้างสรรค์ สามารถนำความคิด สู่การสร้าง ผลงาน ในลักษณะต่าง ๆ	สามารถแก้ปัญหา สื่อสารเชิงบวก ทักษะข้ามวัฒนธรรม ทักษะการ สะท้อนคิด การวิพากษ์เพื่อสร้าง นวัตกรรม และสามารถเป็น ผู้ประกอบการได้
พลเมืองที่เข้มแข็ง (Active Citizen) เพื่อสันติสุข	เชื่อมั่นในความถูกต้อง ความ ยุติธรรม มีจิตประชาธิปไตย มีสำนึกและความภาคภูมิใจ ใน ความเป็นไทย และพลเมืองอาเซียน	เชื่อมั่นในความเท่าเทียม เป็นธรรม ทางสังคม มีจิตอาสา มีความ กล้าหาญทางจริยธรรม เป็น พลเมืองที่กระตือรือร้น ในการร่วม

คุณลักษณะ	ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น	ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย
		สร้างสังคมไทย และโลกที่ยั่งยืน มีความซื่อสัตย์ในการทำงานเพื่อส่วนรวม

สรุปได้ว่าการจัดการศึกษาสำหรับผู้เรียนของสถานศึกษาจำเป็นต้องยึดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของการเรียนตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561 เป็นกรอบในการพัฒนาคุณลักษณะของผู้เรียนสอดคล้องกับบริบท ระดับ และประเภทการศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งการนำมากำหนดอัตลักษณ์ผู้เรียนซึ่งจะเป็นการส่งเสริมผู้เรียนและเกิดผลลัพธ์เชิงประจักษ์

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเอกสาร โดยผู้วิจัยคัดเลือกเอกสารระดับทุติยภูมิ ได้แก่ แผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา แผนปฏิบัติการประจำปี รายงานผลการประเมินตนเองของโรงเรียน (SAR) ข้อมูลที่เผยแพร่บนเว็บไซต์โรงเรียนและหน่วยงานต้นสังกัด ทบทวนวรรณกรรม บทความวิจัยและบทความวิชาการที่ได้รับการตีพิมพ์เผยแพร่ เอกสารคู่มือจากสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ เอกสารเผยแพร่ของภาครัฐที่เกี่ยวข้อง เช่น มาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561 เป็นต้น

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยศึกษาประชากรทั้งหมด คือ เอกสารระดับทุติยภูมิของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเชียงใหม่ จำนวน 34 แห่ง

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบวิเคราะห์ความสอดคล้องระหว่างอัตลักษณ์ผู้เรียนและผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561 ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเชียงใหม่ แบ่งออกเป็น 3 ตอน ได้แก่

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของสถานศึกษา

ตอนที่ 2 แบบวิเคราะห์ความสอดคล้องระหว่างอัตลักษณ์ผู้เรียนและผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษามาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561 ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเชียงใหม่

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะ

วิธีรวบรวมข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. รวบรวมเอกสารแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา แผนปฏิบัติการประจำปี รายงานผลการประเมินตนเองของสถานศึกษา (SAR) และมาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ.2561

2. ศึกษาเอกสารแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา แผนปฏิบัติการประจำปี รายงานผลการประเมินตนเองของสถานศึกษา (SAR) และมาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ.2561

3. วิเคราะห์ความสอดคล้องระหว่างอัตลักษณ์ผู้เรียนและผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561 ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเชียงใหม่ จากเอกสารแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา แผนปฏิบัติการประจำปี รายงานผลการประเมินตนเองของสถานศึกษา (SAR) จำนวน 34 แห่ง

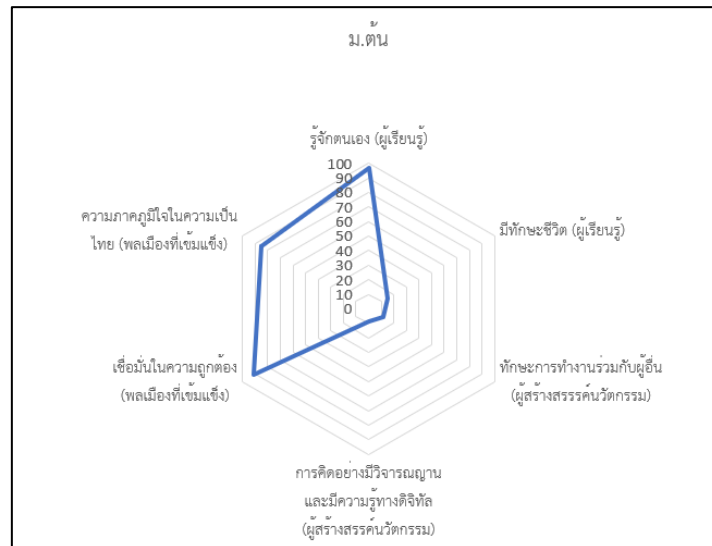
4. ตรวจสอบความถูกต้อง ครบถ้วนของข้อมูล

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้สถิติภาคบรรยาย ได้แก่ การแจกแจงความถี่ และการหาค่าร้อยละ

ผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ความสอดคล้องระหว่างอัตลักษณ์ผู้เรียนและผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561 ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเชียงใหม่ สามารถสรุปผลการวิจัยแบ่งออกเป็น 2 ส่วน ได้แก่

1. ผลการวิเคราะห์ความสอดคล้องระหว่างอัตลักษณ์ผู้เรียนและผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561 ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเชียงใหม่ (ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น) โดยมีรายละเอียดดังแผนภูมิดังต่อไปนี้

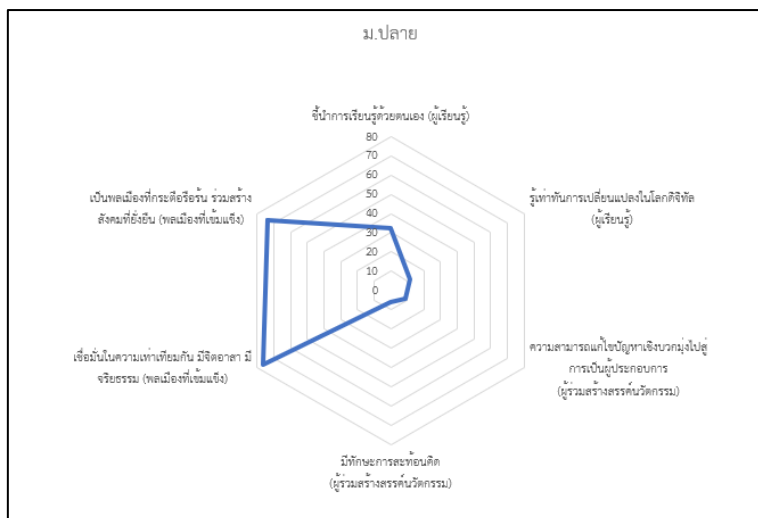

ภาพที่ 1 แผนภูมิแสดงค่าร้อยละของอัตลักษณ์ของสถานศึกษามัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเชียงใหม่ (ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น) ถึงความสอดคล้องกับผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษา

ตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ 2561

จากภาพที่ 1 พบว่าสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเชียงใหม่ (ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น) สถานศึกษากำหนดอัตลักษณ์ที่มีความสอดคล้องกับผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ 2561 มากที่สุด ได้แก่ ด้านผู้เรียนรู้ (การรู้จักตนเองและผู้อื่น) จำนวน 33 โรงเรียน คิดเป็นร้อยละ 97.05 รองลงมา ได้แก่ ด้านพลเมืองที่เข้มแข็ง (ความเชื่อมั่นในความถูกต้อง) จำนวน 31 โรงเรียน คิดเป็นร้อยละ 91.17 และด้านพลเมืองที่เข้มแข็ง (ความภาคภูมิใจในความเป็นไทย) จำนวน 29 โรงเรียน คิดเป็นร้อยละ 85.29 ตามลำดับ ทั้งนี้ด้านที่น้อยที่สุด ได้แก่ ด้านผู้สร้างสรรค่นวัตกรรม (การคิดอย่างมีวิจารณญาณและมีความรู้ทางดิจิทัล) จำนวน 3 โรงเรียน คิดเป็นร้อยละ 8.82

2. ผลการวิเคราะห์ความสอดคล้องระหว่างอัตลักษณ์ผู้เรียนและผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561 ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเชียงใหม่ (ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย) โดยมีรายละเอียดดังแผนภูมิดังต่อไปนี้

ภาพที่ 2 แผนภูมิแสดงค่าร้อยละของอัตลักษณ์ของสถานศึกษามัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเชียงใหม่ (ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย) ถึงความสอดคล้องกับผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษา

ตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ 2561

จากภาพที่ 2 พบว่า พบว่าสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเชียงใหม่ (ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย) สถานศึกษากำหนดอัตลักษณ์ที่มีความสอดคล้องกับผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ 2561 มากที่สุด ได้แก่ ด้านพลเมืองที่เข้มแข็ง (ความเชื่อมั่นในความเท่าเทียมกัน มีจิตอาสา มีจริยธรรม) จำนวน 26 โรงเรียน คิดเป็นร้อยละ 76.47 รองลงมา ได้แก่ ด้านพลเมืองที่เข้มแข็ง (การเป็นพลเมืองที่กระตือรือร้น ร่วมสร้างสังคมที่ยั่งยืน) จำนวน 25 โรงเรียน คิดเป็นร้อยละ 73.52 และด้านผู้เรียน (การขึ้นการเรียนรู้ด้วยตนเอง) จำนวน 11 โรงเรียน คิดเป็นร้อยละ 32.35 ตามลำดับ ทั้งนี้ด้านที่น้อยที่สุด ได้แก่ ด้านผู้สร้างสรรคนวัตกรรม (มีทักษะการสะท้อนคิด) จำนวน 2 โรงเรียน คิดเป็นร้อยละ 5.88

อภิปรายผล

จากผลการวิเคราะห์ความสอดคล้องระหว่างอัตลักษณ์ผู้เรียนและผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561 ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเชียงใหม่ สามารถนำมาอภิปรายผลได้ดังนี้

ผลการวิเคราะห์ความสอดคล้องระหว่างอัตลักษณ์ผู้เรียนและผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561 ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเชียงใหม่ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้นเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านโดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่า สถานศึกษาส่วนใหญ่มีการกำหนดอัตลักษณ์ผู้เรียนโดยมุ่งเน้นด้านผู้เรียนรู้ (การรู้จักตนเองและผู้อื่น) ด้านพลเมืองที่เข้มแข็ง (ความเชื่อมั่นในความถูกต้อง) และด้านพลเมืองที่เข้มแข็ง (ความภาคภูมิใจในความเป็นไทย) ตามลำดับ และระดับมัธยมศึกษาตอนปลายเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านโดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่า สถานศึกษาส่วนใหญ่มีการกำหนดอัตลักษณ์ผู้เรียนโดยมุ่งเน้นด้านพลเมืองที่เข้มแข็ง (ความเชื่อมั่นในความเท่าเทียมกัน มีจิตอาสา มีจริยธรรม) (การเป็นพลเมืองที่กระตือรือร้น ร่วมสร้างสังคมที่ยั่งยืน) และด้านผู้เรียนรู้ (การขึ้นการเรียนรู้ด้วยตนเอง) ตามลำดับ สอดคล้อง ขาญณรงค์ พรุ่งโรจน์. (2555: 1) ที่กล่าวถึงการกำหนดอัตลักษณ์ของสถานศึกษาในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานจะสัมพันธ์กับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียน 8 ประการ ได้แก่ รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ ซื่อสัตย์สุจริต มีวินัย ใฝ่เรียนรู้ อยู่อย่างพอเพียง มุ่งมั่นในการทำงาน รักความเป็นไทย และมีจิตสาธารณะ ทำให้เห็นได้ว่าแนวโน้มอัตลักษณ์ผู้เรียนของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเชียงใหม่

เมื่อเปรียบเทียบกับผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ 2561 จะค่อนข้างไปทางด้านผู้เรียนรู้ และด้านพลเมืองที่เข้มแข็ง

ทั้งนี้ด้านที่สถานศึกษากำหนดให้เป็นอัตลักษณ์ผู้เรียนน้อยที่สุด ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น คือ ด้านผู้สร้างสรรค์นวัตกรรม (การคิดอย่างมีวิจารณญาณและมีความรู้ทางดิจิทัล) และระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย คือด้านผู้สร้างสรรค์นวัตกรรม (มีทักษะการสะท้อนคิด) สถานศึกษาควรให้ความสำคัญเกี่ยวกับการส่งเสริมให้ผู้เรียนมีการพัฒนาความรู้และทักษะในศตวรรษที่ 21 3R8C ตามยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561 - พ.ศ. 2580) แผนการศึกษาแห่งชาติ (พ.ศ. 2560 – 2579) และมาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561 ได้แก่ การอ่านออก การเขียนได้ การคิดเลขเป็น ทักษะการคิดวิเคราะห์ อย่างมีวิจารณญาณและสามารถแก้ปัญหาได้ ทักษะการคิดเชิงสร้างสรรค์และการคิดเชิงนวัตกรรม ความสามารถในการร่วมมือกันทำงานเป็นทีม และมีภาวะความเป็นผู้นำ ทักษะการใช้คอมพิวเตอร์ และความเข้าใจในเทคโนโลยี เป็นต้น โดยให้เหมาะสมตามบริบท ระดับ และประเภทการศึกษา เพื่อให้ผู้เรียนมีอัตลักษณ์สอดคล้องกับผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561 อย่างครอบคลุมทุกด้าน

อย่างไรก็ตามสถานศึกษาควรสร้างความตระหนักให้ทุกฝ่ายเห็นถึงความสำคัญของการกำหนดอัตลักษณ์ผู้เรียนของสถานศึกษาที่นำสู่การปฏิบัติจนเป็นรูปธรรมเกิดความเคยชินเป็นภาพลักษณ์ที่ดีของสถานศึกษาและเป็นการส่งเสริมคุณลักษณะที่พึงประสงค์ที่ดีต่อผู้เรียน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

1. การกำหนดอัตลักษณ์ผู้เรียนเป็นเรื่องที่สำคัญที่จะช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะที่โดดเด่น เฉพาะตามบริบทของสถานศึกษา ซึ่งควรกำหนดให้ครอบคลุมผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561 อย่างรอบด้าน

2. ผู้บริหารควรสร้างความตระหนักและให้ความสำคัญต่อการกำหนดอัตลักษณ์ของสถานศึกษาให้มีความชัดเจน และนำไปสู่การปฏิบัติได้จริง

2.1 ผู้บริหารสถานศึกษาควรพัฒนาอัตลักษณ์ระดับมัธยมศึกษาตอนต้นโดยมุ่งเน้นด้านผู้สร้างสรรค์นวัตกรรม (การคิดอย่างมีวิจารณญาณและมีความรู้ทางดิจิทัล)

2.2 ผู้บริหารสถานศึกษาควรพัฒนาอัตลักษณ์ระดับมัธยมศึกษาตอนปลายโดยมุ่งเน้นด้านผู้สร้างสรรค์นวัตกรรม (ทักษะการสะท้อนคิด)

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ควรศึกษาการประเมินอัตลักษณ์ผู้เรียนตามผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ 2561

เอกสารอ้างอิง

- ชาญณรงค์ พรุ่งโรจน์. (2555). อัตลักษณ์ เอกลักษณ์ และมาตรการส่งเสริม. สืบค้นเมื่อ 28 ตุลาคม 2566, จาก http://www.onesqa.or.th/upload/download/file_36ccfbab56fcd70ce5e6c58df91473b.pdf
- ทิพย์สุตา สมณา, มนต์นัทธ มโนการณ และยงยุทธ ยะบุญธง. (2560). แนวทางการพัฒนาอัตลักษณ์ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่เขต 1. วารสาร Veridian E-Journalฉบับ มนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ และศิลปะ, 10(3), (460-477)
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 – 2579. กรุงเทพฯ: พริกหวานกราฟฟิค.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2562). **มาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561**. กรุงเทพฯ: 21 เซ็นจูรี.

สำนักงานเลขาธิการของคณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติ. (2561). **ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ.2561 – พ.ศ.2580)**. สืบค้นเมื่อ 23 ตุลาคม 2566, จาก http://nscr.nesdc.go.th/wpcontent/uploads/2023/06/NS_PlanOct2018.pdf

สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน). (2557). **ตัวบ่งชี้และเกณฑ์การประเมิน สมศ. รอบสี่ (พ.ศ.2559 - 2563) ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน**. สืบค้นเมื่อ 28 ตุลาคม 2566, จาก https://www.sw2.ac.th/images/user/NUT/p_sw2/p4.pdf